

التماس با ژست غیرت! نتیجه کدخدا انگاری آمریکا

در حالی که مانع‌تراشی آمریکایی‌ها در اجرای تعهدات برجام کار دیپلماسی دولت یازدهم را به خواهش و التماس کشانده، رئیس‌جمهور منتقدان برجام را به غیرت دینی و ایرانی فرا می‌خواند!

گزارش خبری- تحلیلی کیهان

التماس با ژست غیرت! نتیجه کدخدا انگاری آمریکا

در حالی که مانع‌تراشی آمریکایی‌ها در اجرای تعهدات برجام کار دیپلماسی دولت یازدهم را به خواهش و التماس کشانده، رئیس‌جمهور منتقدان برجام را به غیرت دینی و ایرانی فرا می‌خواند!

رئیس‌جمهور دولت یازدهم از همان نخستین روزهایی که خود را برای ورود به کارزار انتخابات ریاست جمهوری 92 آماده می‌کرد طی صحبت‌های خود از برنامه و نقشه راه دولت خود برای حل و فصل مسئله هسته‌ای پرده برداشته بود.

رئیس‌جمهور دولت یازدهم در یکی از سخنرانی‌های انتخاباتی خود در اردیبهشت سال 92 در دانشگاه صنعتی شریف استراتژی خود در قبال مسائل مربوط به سیاست خارجی را بیان کرد. وی تصریح کرد: هنر این است که ما تهدید را به آسیب و آسیب را به فرصت تبدیل کنیم از این رو مذاکره با آمریکا امکان‌پذیر و شدنی است اما سخت است هرچند بنده معتقدم مذاکره با آمریکا راحت‌تر از مذاکره با اروپاست چرا که اروپایی‌ها به دنبال آقا اجازه از آمریکا هستند. از این رو دولت آینده باید بتواند رابطه ایران و آمریکا را از حالت تخاصم به مرحله تنش که یک مرحله پایین‌تر است برساند. وی همچنین اضافه می‌کند: آمریکایی‌ها کدخدای ده هستند، با کدخدا بستن راحت‌تر است و حالا که رهبر انقلاب در سخنان اول فروردین امسال راه مذاکره را باز گذاشتند دولت بعد با رعایت خطوط قرمز می‌تواند این رابطه را برقرار کند.

در واقع کدخدایی آمریکا، راه حل و استراتژی دولت روحانی برای مسائل مربوط به سیاست خارجی و مهم‌تر از همه آنها یعنی مسئله هسته‌ای بود و دولت یازدهم به محض روی کار آمدن و به دستور رئیس‌جمهوری که وزارت خارجه را مسئول رسیدگی به پرونده هسته‌ای قرار داد این خط مشی را دنبال کرد تا مشکل را در مذاکره با کدخدا حل کند.

از همان روزهای ابتدایی انجام مذاکرات و با مشخص شدن این امر که دولت همه توان خود را بر این گفتگوها متمرکز کرده است، هشدارهایی نسبت به غفلت از سایر ظرفیت‌ها و تهدیدهای منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای دیپلماتیک از سوی منتقدان دولت بیان شد که البته پاسخ‌هایی تند و تیز از سوی دولتی‌ها دریافت کرد! همان روزها گفته می‌شد که چیدن تمام تخم‌مرغ‌ها در سبد مذاکرات هسته‌ای و گره زدن همه اهداف و نیازها و مشکلات و ... کشور با نتایج این مذاکرات می‌تواند عواقب ناخوشایندی داشته باشد. اما دیپلمات‌های دولت یازدهم همچنان اصرار داشتند با «بستن با کدخدا» همه مشکلات را حل کنند. اینچنین بود که خیلی از ظرفیتهای دیپلماتیک و حتی غیردیپلماتیک منطقه‌ای کشور همچون ظرفیتهای مبادلات اقتصادی و قراردادهای تجاری به حاشیه رانده شد.

همه چیز در گرو برجام

پیوند دادن همه مسائل کشور از مسائل اقتصادی و سیاسی گرفته تا فرهنگ و آب و هوا و محیط زیست به برجام و توافق هسته‌ای و وعده گلستان شدن کشور در صورت بستن با کدخدا و بزرگنمایی توافق به دست نیامده باعث شد تا دولت جاری با اصرار خاصی موضوع توافق را پیگیری کرده تا جایی که حاضر شد تا به هر قیمتی که شده برجام به امضاء برسد. در واقع نگاه سیاست خارجی در دوران پیشا برجام به نحوی بود که گویا از نظر دیپلمات‌های دولت یازدهم حتی توافق بد بهتر از توافق نکردن محسوب می‌شد.

دولتی‌ها برای درشت نمایی برجام از اعداد و ارقام عجیبی نیز استفاده می‌کردند. برخی از مشاوران رئیس‌جمهوری در دورانی که مجلس مشغول بحث و بررسی بر روی برجام بود بیان کرد که هر یک روز تأخیر مجلس در بررسی برجام، 100 میلیون دلار به اقتصاد کشور آسیب می‌رساند و همان فرد به نقل از وزیر اقتصاد اعلام کرد که عدم تصمیم به موقع درباره برجام، روزی 150 میلیون دلار خسارت می‌زند! البته هنوز منشاء و اسناد مربوط به این ارقام اعلام نشده تا برای افکار عمومی شفاف‌سازی شود. این مسئله یعنی پیوند زدن همه امور مملکت به برجام باعث شد تا به هر نحوی که شده دولت امضاء خود را پای توافق بیندازد

و از همان روز برای این توافق شروع به تبلیغات کرد. از همان روز اجرای برجام دولتمردان دولت یازدهم بارها عبارتی همچون «اگر برجام نبود، یک بشکه نفت هم نمی‌توانستیم صادر کنیم!»، «باز شدن هزار ال سی در همان روز اجرای برجام»، «غلبه بر رکود»، «لغو تحریم‌ها در همان روز اجرای برجام» «افزایش تولید» و... را مطرح کردند.

گرچه با اجرایی شدن برجام و عملیاتی شدن آن و گذشت زمان مشخص شد که برجام آن‌گونه که دولت تبلیغات به راه انداخته بود نتوانسته است خواسته‌های اقتصادی کشور را برطرف کند و مسئولین حاضر در دولت نیز به این موضوع بارها اعتراف کردند ولی این بار دولت اعلام کرد که فواید برجام را باید در بلند مدت مشاهده کرد و در کوتاه مدت نمی‌توان آثار و برکات آن را به عین در اقتصاد کشور دید و دولت در مرحله بعدی برای توجیه مردم اعلام کرد که تأثیرات برجام کوتاه مدت نبوده و مردم باید بیشتر صبر کنند تا نتایج برجام را ببینند. همین موضوع باعث شد تا دولتی‌ها شدیدترین هجمه‌ها را با به کار بردن الفاظی نامناسب نسبت به منتقدان روا دارند و با واژگانی همچون «تازه به دوران رسیده»، «تخریبگر»، «حامی شکاف»، «دروغ پراکن»، «ترسو»، «بزدل»، «عقب مانده»، «عصر حجری» و... به استقبال از نقد آنها رفت تا بار دیگر نشان دهد آنچه‌ان که مدعی است تاب و توان تحمل انتقاد را ندارد.

درگیری شدید

در حد پرتاب خودکار!

ناگفته نماند دیپلمات‌های دولت یازدهم در اثنای مذاکرات هسته‌ای حماسه‌سرای‌هایی نیز کردند که بارها تیتراژ نخست روزنامه‌های زنجیره‌ای شد. ماجرای سخن ظریف در واکنش به تهدید موگرینی مبنی بر اینکه «هیچ وقت یک ایرانی را تهدید نکنید!» و ماجرای پرتاب خودکار از سوی عراقچی به سمت جان کری از جمله رجزخوانی‌های مشهور دیپلمات‌های دولت محسوب می‌شود که بسیار به مذاق زنجیره‌ای‌ها خوش آمد و در صفحه نخست آنها قرار گرفت.

رئیس‌جمهوری نیز در خصوص برجام اعلام کرده بود که «توافق ژنو یعنی تسلیم شدن قدرت‌های بزرگ در برابر ملت بزرگ ایران.» ولی نکته اینجاست که این مدل رجزخوانی صرفاً در داخل کشور اهمیت و برد پیدا کرد چرا که قدرت‌های غربی همواره از هیچ مانع تراشی در سر راه پیشبرد منافع جمهوری اسلامی کوتاهی نکردند و علاوه بر این خروجی این رجزخوانی‌ها صرفاً به «اعتراضات ایمیلی» محتوم شد و اثر دیگری نداشت چنانچه سیدعباس عراقچی معاون وزیر امور خارجه در برنامه گفتگوی ویژه خبری پس از اذعان به اینکه «آنها (طرف غربی) طبق برجام تعهداتی را که باید انجام می‌دادند بر روی کاغذ انجام دادند البته نباید کار آنها روی کاغذ را بی‌ارزش بدانیم و باید گفت که زیر ساخت تحریم‌های هسته‌ای متزلزل شد... دو دسته مشکل اصلی وجود دارد. یکی بازگشت به شرایط اقتصادی قبل از تحریم و دوم کارشکنی‌ها و بدعهدی‌های طرف مقابل به خصوص آمریکا است» درباره کارشکنی طرف آمریکایی گفت: در برداشته شدن تحریم‌ها با مشکل عملیاتی مواجه هستیم که آمریکایی‌ها به اندازه کافی این روند را تسهیل نمی‌کنند و از آنها انتظار داریم به تعهد خود برای اجرای کامل برجام عمل کنند. یکی یکی نگرانی‌ها در حال برداشته شدن است. در حال حاضر بطور خلاصه می‌توانم بگویم شبکه بانکی است که هنوز به صورت کامل و شامل کار نمی‌کند. ما در مسیر اجرای برجام مشکلات را یکی یکی حل می‌کنیم و آقای کری و ظریف با ایمیل در ارتباط هستند، هر چند ما کارشکنی‌هایی را از آمریکایی‌ها می‌بینیم و ماموران خزانه داری آمریکا نیز در کشورهایی که می‌خواهند شرکت‌های آنها با ایران رابطه برقرار کنند شیطنت می‌کنند، اما ما نیز به آنها اعتراض و برخورد می‌کنیم.

دفاع از برجام به هر قیمت

در دوران پسا برجام و با روشن شدن بدعهدی کدخدا در قضیه اجرای تعهدات برجامی برای همگان روشن شد که طرف آمریکایی هیچ اراده‌ای به حل مشکل خود با ایران ندارد. پس از اجرایی شدن برجام برخی از دولت‌های اروپایی کاروان تجار خود را به کشورمان گسیل داشتند ولی به مرور زمان معلوم شد که هراس از واکنش‌های تند مالی آمریکایی‌ها موسسات، بانک‌ها و تجار غربی را ناگزیر از چشم‌پوشی از تعامل اقتصادی و مالی با کشورمان می‌کند. در واقع آمریکایی‌ها، موسسات و شرکت‌های اروپایی را در نوعی فضای بیم و هراس قرار داده بودند تا از این روزنه روابط اقتصادی ایران با این کشورها را در دوران پسا برجام فریز و منجمد کنند.

با اشکار شدن این رویه طرف آمریکایی و واضح شدن کارشکنی دولت مذکور در رفع تحریم‌های هسته‌ای کشورمان حتی برخی از مقامات دولتی نیز لب به اعتراض گشودند. «علی اکبر صالحی» رئیس سازمان انرژی اتمی ایران در گفت‌وگو با وبگاه «العربی الجدید» بر ادامه فعالیت هسته‌ای ایران تأکید و اعلام کرد که غرب در اجرای تعهدات خود براساس برجام، تأخیر دارد و هنوز برخی تحریم‌ها برداشته نشده است.

صالحی در پاسخ به این سوال که «پس از اجرایی شدن توافق هسته‌ای در ماه ژانویه، ایران هسته‌ای امروز کجاست و چقدر از تعهدات خود را اجرا کردید و چقدر را غرب اجرا کرده» گفت: توافق، برنامه کاری نهایی است که دو طرف برای پایان دادن به بحران ساختگی هسته‌ای بر آن توافق کردند. اجرای طرح به خوبی ادامه دارد و من هنوز با ارنست مونیز جهت بررسی مکانیزم اجرا، در ارتباط هستم. تهران به آنچه باید متعهد است اما تأخیری در طرف مقابل هست که مسئولیتش هم با خودش است. هیچ مانع مشخصی وجود ندارد اما منظورم اینجا، تأخیرشان در اجرای برخی نقاط به شکل کامل است.

صالحی در ادامه، «رفع تحریم به موجب توافق» را از مصادیق این تأخیر برشمرد و گفت: تا الان برخی بانک‌های بزرگ اروپایی تحریم‌هایش را به طور کامل پایان نداده است چرا که قبلاً تعهد داده که با ایران مراوده تجاری نداشته باشد. ما هنوز منتظر هستیم که وزارت خارجه ایران با اتحادیه اروپا تماس بگیرد و این بحران را حل کند. هیئت انرژی اتمی مسئول این بخش نیست اما ارزیابی من این است که سیر امور به طور نسبی خوب است.

در تازه‌ترین اظهار نظر پیرامون انتقاد از نقض عهد غربی‌ها نیز ولی‌الله سیف، رئیس بانک مرکزی ایران در مصاحبه‌ای با تلویزیون بلومبرگ گفت: توافق هسته‌ای ایران و گروه 5+1 موسوم به برجام، تا کنون «تقریباً هیچ» دستاورد اقتصادی برای تهران در بر نداشته است.

به نوشته پایگاه اینترنتی بلومبرگ، سیف گفته، ایران سه ماه بعد از اجرایی شدن برجام، توان دستیابی به 100 میلیارد دلار دارایی ضبط‌شده‌اش در خارج از کشور را نداشته و برای پرداخت صورت‌حساب‌هایش در مبادلات خارجی به دنبال راهی برای استفاده از دلار است.

رئیس بانک مرکزی ایران اضافه کرد، با آنکه قرار است سپرده‌های ایران در بانک‌های خارج از کشور قابل دسترس باشند، بانک‌های اروپایی کماکان نگران نقض قوانین آمریکا و مواجه شدن با جریمه‌های سنگین این کشور هستند. به گزارش بلومبرگ، سیف بر همین اساس از «دفتر کنترل دارایی‌های خارجی وزارت خزانه‌داری آمریکا» می‌خواهد با صدور دستورالعملی بانک‌های اروپایی را به استقبال بیشتر از ایران دعوت کند.

گرچه این انتقادات از جانب دولتی‌ها به روند غرب در جریان برجام نیز با انتقاد رئیس جمهوری مواجه شد به نحوی که روحانی روز چهارشنبه گذشته در جلسه هیئت دولت بیان داشت: «فضای برجام را باید قدر بدانیم و شکرگزار نعمت‌های الهی باشیم و از آن بیشترین استفاده را بکنیم. اما متأسفانه عده‌ای کفران نعمت می‌کنند.» غیرتتان کجاست؟

روحانی در اجتماع مردم سمنان نیز به دفاع از برجام گفت: «چه کسی فکر می‌کرد شش قطعه‌نامه شورای امنیت و ۱۲ قطعه‌نامه شورای حکام برای همیشه به زباله‌دان تاریخ انداخته شود؟ مگر مردم ما یادشان رفته که فروش نفت ایران که به عنوان قدرت اقتصادی در صحنه بین‌المللی حضور داشت را به نصف آن تقلیل دادند! مگر مردم شاهد آن نبودند که کشتیرانی به سمت بنادر ایران تحریم شد و کالاها باید به بندر کشور دیگر می‌رفت و با لنج به ایران حمل می‌شد و هیچ پولی از طریق بانکی به کشور دیگر صادر و وارد نمی‌شد! رفته بودیم به قرن ۱۹. همه چیز از طریق صرافی‌ها حل و فصل می‌شد و کانال‌های بانکی به روی ایران بسته شده بود.»

رئیس دولت یازدهم در جمع مردم سمنان با انتقاد از منتقدین تصریح کرد: اگر حمایت شما مردم دلاور ایران نبود، نمی‌توانستیم این موفقیت‌ها را به دست آوریم و برای من جای تعجب است که برخی می‌خواهند القاء کنند ملت ایران پیروز نیست و آمریکا پیروز است، برای من جای تعجب است برخی می‌گویند، دیپلمات‌های ایرانی پیروز نیستند و صهیونیست‌ها پیروزند! کجا رفت غیرت دینی و ایرانی ما؟

دفاع رئیس جمهوری از غیرت دینی و ایرانی ما کاری حائز اهمیت است ولی این سخنان با خط مشی دیپلمات‌های دولت یازدهم که صرفاً به اعتراضات ایمیلی در قبال کارشکنی عینی آمریکایی‌ها اکتفا می‌کنند، منافات دارد.

یکی از مهمترین اثراتی که لغو تحریم‌ها قرار بود برای ایران به همراه داشته باشد، اتصال به سیستم سوئیفت بود که از این طریق شرکت‌هایی که قبلاً تحریم بوده‌اند بتوانند در بحث واردات، صادرات و سایر کارها فعالیت کنند اما اظهارات سیف نشان داد که سیستم سوئیفت اگرچه باز هست اما امکان بهره‌برداری از آن در عمل وجود ندارد. حضور سیف و صحبت با وزیر خزانه داری آمریکا، درخواست خاضعانه وی برای استفاده حداقلی از اثرات برجام برای اقتصاد ایران نشان می‌دهد طرف آمریکایی اراده‌ای برای وفای به عهد نداشته و سودای کارشکنی در سر می‌پروراند به نحوی که کاخ سفید هم به صراحت تأکید کرده است که آنچه در برجام آمده به طور کامل عملیاتی شده و قول جدیدی به ایران نخواهند داد.

روند خواهش گونه دیپلمات‌های دولت برای رفع تحریم‌هایی که آمریکا متعهد شده در دوران پسابرجام آنها را کنار گذارد موجبات گستاخ‌تر شدن آنها را فراهم کرده و در جدیدترین گستاخی دیوان عالی آمریکا پرداخت حدود 2 میلیارد دلار به خانواده‌های قربانیان بمب‌گذاری سال 1983 از محل دارایی‌های مصادره شده ایران را تأیید کرد.

دادگاه فدرال آمریکا در سال 2007 در حکمی خواستار پرداخت مبلغ 65/2 میلیارد دلار به خانواده‌های قربانیان انفجار سال 1983 بیروت و چند انفجار دیگر شده بود. این حکم در سال 2014 تأیید و قرار شد به بهانه پرداخت غرامت، نزدیک به 2 میلیارد دلار از محل مبالغ بلوکه‌شده بانک مرکزی ایران برداشت شود. این مبلغ در حال حاضر در حسابی در سیتی بانک نیویورک نگهداری می‌شود.

بانک مرکزی که با استناد به قراردادی بین ایران و آمریکا در سال 1955 که به موجب آن واشنگتن از برداشت از این حساب منع شده، درخواست تجدید نظر در حکم صادر شده را کرد ولی دیوان عالی آمریکا در حکم روز چهارشنبه این استیناف بانک مرکزی را رد کرده و مدعی شده کنگره بر خلاف اصل تفکیک قوا در قانون اساسی که اختیارات قوای سه‌گانه آمریکا را مشخص می‌کند، عمل نکرده است.

در واقع با استناد به صحبت‌های جان کری طرف آمریکایی طی یک شعبده بازی 3 میلیارد دلار از دارایی‌های ایران را آزاد ولی به سرعت 2 میلیارد از آن را مصادره کرد چرا که وزیر امور خارجه جان کری در نشست آنچه حامیان صهیونیسم خوانده شده اظهار داشت که ایران از زمان توافق هسته‌ای در ماه ژانویه گذشته به 3 میلیارد دلار از دارایی‌هایش دست یافته است.

در کل روند کار در دوران پسا برجام با توجه به نقض عهدهای مکرر از سوی آمریکایی‌ها به نحوی پیش می‌رود که دیپلمات‌های کشورمان به ناچار و با لحنی خواهش گونه در گفت‌وگوهای خود با مقامات آمریکایی، آنها را به اجرای تعهدات حداقلی‌شان تشویق می‌کنند.